

Miljö- och energidepartementet
Regeringskansliet
m.remissvar@regeringskansliet.se
gunilla.blomquist@regeringskansliet.se

Yttrande över Agenda 2030-delegationens slutbetänkande

(er ref M2019/00661/S)

Länsstyrelsen i Södermanlands län har beretts möjlighet att lämna synpunkter på slutbetänkandet från Agenda 2030-delegationen.

Sammanfattning

Länsstyrelsen tillstyrker de uppdrag som föreslås för länsstyrelserna om samverkan och information, samt att arrangera regionala Agenda 2030-forum.

Länsstyrelserna fyller redan sedan många år en viktig roll i genomförandet av Agenda 2030 regionalt och lokalt och har som delegationen uppmärksammat ett sådant uppdrag i nuvarande regleringsbrev. Länsstyrelsen välkomnar därför att delegationen uppmärksammar länsstyrelsernas nyckelroll på den regionala nivån, men anser att roller och ansvar på den regionala nivån behöver förtydligas.

Länsstyrelserna ska enligt länsstyrelseinstruktionen verka för att nationella mål får genomslag i länen och utgör, enligt principen om en samordnad länsförvaltning, statens primära kontaktlänk mot kommunerna. Länsstyrelserna har redan idag många uppdrag som handlar om att ge utbildning, stöd och råd till kommuner inom områden av relevans för Agenda 2030.

Länsstyrelsen anser att det bör övervägas om arbetet för att främja det lokala arbetet med Agenda 2030 kan stärkas ytterligare genom att finansiera samordnare för Agenda 2030 vid länsstyrelserna. Länsstyrelsen instämmer inte i delegationens bedömning att den finansiering som idag sker inom ramen för nuvarande medelstillsdelning för länsstyrelserna är tillräcklig. Tvärtom är det Länsstyrelsens erfarenhet att regional samordning inom detta område kräver en utökad finansiering och dedikerade resurser.

Länsstyrelsen ser möjligheter att stärka länsstyrelsernas roll i uppföljningen av Agenda 2030 på den regionala nivån.

Länsstyrelsen vill vidare särskilt lyfta vikten av att fortsatt utveckla indikatorer på regional nivå samt att säkra tillgången till regional, könsuppdelad statistik.

Samtidigt vill Länsstyrelsen framföra att bedömningen av vilka mål som ska vara prioriterade måste göras av varje länsstyrelse baserat på det egna länets behov och möjligheter.

Länsstyrelsen tillstyrker betänkandet i stort med föreslagna ändringar.

Inledning

Länsstyrelsen bedömer att Agenda 2030-delegationens slutbetänkande lämnar en väl genomarbetad analys och många viktiga förslag i arbetet med att genomföra Agenda 2030 och verka för de globala målen för hållbar utveckling i Sverige. Länsstyrelsen tillstyrker betänkandets förslag, men vill framhålla vissa tillägg som är nödvändiga för att arbetet och ansvaret som länsstyrelserna föreslås ha i uppföljningen av målen ska kunna förverkligas.

Kapitel 3 Agenda 2030 och hållbar utveckling

Länsstyrelsen ställer sig bakom förslaget att Agenda 2030 får utgöra definitionen av hållbar utveckling. Länsstyrelsen vill särskilt understryka och välkomna delegationens tydliggörande att Agenda 2030 inte är ett tvärgående perspektiv utan en sammanhållen målstruktur som bl.a. förenar ett stort antal redan etablerade perspektiv. Delegationen lyfter med fördel hur dessa övergripande principer (t.ex. mänskliga rättigheter, jämställdhet), specifika gruppers villkor eller rättigheter (t.ex. nationella minoriteter, personer med funktionsnedsättning), eller enskilda frågor (t.ex. alkohol och tobak, livsmedel) relaterar till Agenda 2030 och kommer samman i det övergripande målet om en hållbar utveckling.

Kapitel 4 Sveriges åtagande kräver handling

Delegationens förslag om att skapa förutsättningar för ett genomförande av Agenda 2030 inom staten bedömer Länsstyrelsen som viktiga. Det är angeläget att målen i Agenda 2030 beaktas i all löpande verksamhet som sker, men samtidigt att det tvärssektoriella arbetet inom staten utvecklas. Det är då centralt att de miljömässiga, sociala och ekonomiska hållbarhetsperspektiven blir bättre sammankopplade och integrerade i verksamhetens samtliga delar och därigenom främjar nya möjligheter att utveckla länsstyrelsernas arbete och samverkan med andra aktörer. Inom länsstyrelserna sker nu mycket arbete med integrering av Agenda 2030 i den egna verksamheten.

Kapitel 5 Riksdagen beslut om mål och ramar

I genomförandet är det viktigt med bred politisk förankring och långsiktighet. Länsstyrelsen tillstyrker därför förslaget om en parlamentarisk Agenda 2030-kommitté och den analys som delegationen gör för att motivera en sådan. Länsstyrelsen välkomnar även förslaget om ett riksdagsbundet mål för genomförandet av Agenda 2030, samt motivet att detta bidrar till långsiktighet i det nationella arbetet och uppföljningen av regeringens arbete.

Kapitel 9 Stärkta förutsättningar för lokal och regional nivå

Länsstyrelsens roll och regional samverkan i arbetet med Agenda 2030

Länsstyrelsen bedömer förslagen som berör den regionala och lokala nivån som väl avvägda och viktiga för genomförandet. Länsstyrelsen välkomnar de förslag som är riktade till länsstyrelserna.

Förslaget om ett samverkans- och informationsuppdrag om Agenda 2030 till länsstyrelserna är ett uppdrag som länsstyrelserna hade i regleringsbrevet 2018 och som länsstyrelserna påbörjat ett arbete med att implementera. Förslaget att länsstyrelserna ska få tillbaka detta uppdrag välkomnas av länsstyrelsen.

Att ge länsstyrelserna ett regionalt samverkansuppdrag bedömer Länsstyrelsen som lämpligt eftersom de uppdrag länsstyrelserna har omfattar i stort sett samtliga politikområden och Agenda 2030-mål. Därtill har länsstyrelserna stor erfarenhet av att göra avvägningar mellan olika mål, inbegripet att hantera målkonflikter och stimulera synergier, samt även stor erfarenhet av

samverkan med kommuner, näringsliv och organisationer samt att bygga partnerskap. Att länsstyrelsen som statens representant har en roll att verka för dessa mål regionalt och lokalt bedömer också länsstyrelsen som lämpligt och rimligt.

Delegationen påpekar i sitt slutbetänkande att det funnits oklarheter och osäkerheter kring den regionala samverkan i arbetet med Agenda 2030, särskilt kring landstingens och länsstyrelsernas roller och ansvar. Delegationen lyfter att länsstyrelserna företräder staten på regional nivå inom flera samhällsområden som är av stor vikt för genomförandet av agendan. Länsstyrelserna, menar man, har en viktig funktion att åstadkomma samordnad och anpassad statlig styrning, där samverkan med kommuner och landsting lyfts som ett särskilt utpekat ansvar. Länsstyrelserna har att verka för att olika nationella mål får genomslag i länen, för att den regionala tillväxtpolitiken uppnås samt att andra statliga myndigheters medverkan i regional utveckling främjas. Länsstyrelserna bistår dessutom länets aktörer, däribland landsting och kommuner, med underlag och kunskap. I tillägg ligger flera samordningsuppdrag med koppling till målen i Agenda 2030 hos länsstyrelsen.

Samtidigt har Landstingen utifrån sitt regionala utvecklingsansvar, som upprättare av regionala utvecklingsstrategier samt som företrädare för den regionala politiska nivån en central roll för implementeringen av Agenda 2030. Landets kommuner har en avgörande roll för att få till stånd genomförandet på den lokala nivån, samt inom de många ansvarsområden centrala för flera av de globala målen.

Delegationens bedömning av kommunernas och landstingens roll samt vikten av dialog och god samverkan mellan kommuner, landsting och länsstyrelser är att länsstyrelsen har en nyckelroll. Länsstyrelserna ser positivt på delegationens bedömning, men önskar ett tydliggörande kring roller och ansvar för Agenda 2030 på den regionala nivån. Ett samstämt agerande på nationell, regional och lokal nivå är väsentligt för ett effektivt genomförande. Länsstyrelsens bedömning är att detta skulle underlätta en nationell samstämmighet för det regionala och lokala Agenda 2030-arbetet, samt bidra till att 'den gemensamma kraften användas för att genomföra agendan'¹.

Delegationen hänvisar även till att det råder oklarheter hos vissa kommuner och landsting om hur nationella mål och lagstiftning relaterar till Agenda 2030². Som exempel lyfts miljömålen, folkhälsomålet, samt plan- och bygglagen (2010:900). Detta skapar osäkerhet om hur olika frågor ska kopplas samman på lokal och regional nivå. Här ser Länsstyrelsen en viktig roll i att tydliggöra dessa oklarheter, men också att verka för förbättrade förutsättningar för kommuner och Landsting att verka för de nationella målen som ett bidrag till genomförandet av Agenda 2030.

Länsstyrelsen vill även framföra att bedömningen av vilka mål som ska vara prioriterade måste göras av varje länsstyrelse baserat på länets egna behov och möjligheter.

Kapitel 10 Forum för dialog

Förslaget om regionala Agenda 2030-forum

Länsstyrelsen välkomnar delegationens förslag om att länsstyrelserna får i uppdrag att arrangera regionala Agenda 2030-forum för olika sektorer och aktörer på lokal och regional nivå. Länsstyrelserna bör ha frihet att forma dessa forum efter vad som är ändamålsenligt i respektive län och det är viktigt att länsstyrelsen samråder med landstinget om utformningen. Om det t.ex. är genom en enstaka konferens eller mer permanenta och återkommande forum för en regional övergripande samverkan bör avgöras av respektive länsstyrelse.

¹ SOU 2019:13, s. 125

² Ibid, s. 119

Länsstyrelserna och den regionala nivån bör enligt Länsstyrelsen också ha en delaktighet i det nationella forumet för Agenda 2030 och i rapporteringen av genomförandet. Länsstyrelserna bedöms kunna få en roll för lokal och regional uppföljning och utvärdering av Agenda 2030.

Kapitel 15 Att kommunicera Agenda 2030

Länsstyrelsens instämmer i delegationens bedömning om att regeringen och de statliga myndigheterna bör kommunicera och tillgängliggöra hur den egna verksamheten bidrar till genomförandet av Agenda 2030. Det finns även behov av kommunikation om Agenda 2030, liksom om vad en omställning till en hållbar utveckling omfattar och innebär. Kommunikation på den regionala och lokala nivån är av betydande relevans för att öka kännedom kring hållbar utveckling och bidra till ökad samverkan, samt skapa drivkraft bland länens samhällsaktörer för genomförandet av agendan.

Länsstyrelsen delar delegationens bedömning om ett behov av ett sammanhållet digitalt tillgängliggörande av uppföljningen av genomförandet. Länsstyrelsen vill understryka att data och statistik åtkomlig för aktörer som underlag för såväl beslutsfattande som ansvarsutkrävande är av vikt för informerade beslut, prioriteringar och ansvarsutkrävande på den regionala och lokala nivån. Här kan de nyckelindikatorer som utvecklats under ledning av Rådet för främjandet av kommunala analyser (RKA) vara av betydelse.

Konsekvensanalys

Utredningen konstaterar i sitt betänkande att förslagen inte medför nya statliga åtaganden och därmed inte påverkar vare sig intäkter eller utgifter, utan avses genomföras inom ordinarie processer.

Länsstyrelsen avvisar konsekvensanalysens slutsatser kring att insatser ska finansieras inom de ekonomiska ramar som statsförvaltningen har att verka inom. Tvärtom är det Länsstyrelsens erfarenhet att insatser inom detta område kräver en utökad finansiering och dedikerade resurser. I den senaste årsredovisningen hänvisas till insatser som länsstyrelserna identifierar som aktiviteter som kan hänföras till Agenda-2030 mål. De har i stort sett varit länsstyrelsernas sätt att identifiera aktiviteter som kan hänföras till de globala målen.

Utredningens förslag utgår från synsättet att länsstyrelserna får ett utökat uppdrag och aktivt avsätter dedikerade resurser till målarbetet. För detta bedömer Länsstyrelsen att minst 1 åa per länsstyrelse behöver finansieras för att samla, samordna och samverka med aktörer internt och externt. Det motsvarar 1000 tkr för en tjänst inkl. driftskostnader för de förslag utredningen föreslår faller på länsstyrelsen. Utan en sådan finansiering riskerar arbetet med agenda att inte utvecklas i den riktning utredningen föreslår.

Beslut i detta ärende har fattats av länsråd Claudia Gardberg Morner efter föredragning av chef för verksamhetsstyrning och stöd Andres Delgado Lopez. I beredningen har miljövardsdirektör Anneli Fiskesjö, samhällsbyggnadsdirektör Åke Johansson och landsbyggsdirektör Johan Varenius och chefsjurist Eva Nilsson deltagit.

Claudia Gardberg Morner

Andres Delgado Lopez